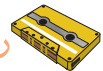

روش تدریس و تمرین قرائت

پیش قرائت، تمرین با نوار و رفع اشکالات جمعی، بازخوانی ترکیب‌های مشکل، فردخوانی و رفع اشکالات فردی و پاسخ‌گویی به پرسش‌ها.

شیوه‌ی رفع اشکالات

توجه دادن و سؤال کردن درباره‌ی علامتی که دانش‌آموز در مورد آن اشتباه کرده است. مقایسه‌ی حالت غلط با صحیح، تکرار جمله به صورت جمعی یا فردی، در صورت نیاز، نوشتن ترکیبی که اشتباه خوانده شده است روی تخته و اشاره‌ی فنی معلم و بخش خوانی و شمرده خوانی دانش‌آموزان.

برای مطالعه دبیران

تذکرات خاص درس

- ۱- تأکید بر اتصال حرکت قبل از حروف ناخوانا به ساکن یا تشدید در ترکیبات «وَيُحْيِي الْأَرْضَ، خَلَقُ السَّمَاوَاتِ، وَاخْتِلَافُ، فِي السَّمَاوَاتِ»
- ۲- تأکید بر بیان حروف مشدّد در کلمات: «عَشِيًّا، مَوَدَّةً، يَتَفَكَّرُونَ، يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَ يُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ.»
- ۳- توجه به ترکیبات همزه و شکل کوچک «ياء» مدی در کلمات «آیاتِی، آیاتِ».
- ۴- توجه به کسره‌ی لام در کلمه‌ی «لِلْعَالَمِينَ» (که به صورت لِلْعَالَمِينَ خوانده شود).
- ۵- یادآوری برای بیان تشدید در حالت وقف، با مکث و کشش تشدید در ترکیب «مِنَ الْحَيِّ»
- ۶- موارد ادغام تنوین که ممکن است مورد سؤال باشد: وَ عَشِيًّا وَ حِينَ، مَوَدَّةً وَ رَحْمَةً
لآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ، لآيَاتٍ لِلْعَالَمِينَ.

یادآوری حروف ناخوانا

اگر هر کدام از حروف «و»، «ی» حرکت نداشته باشد و بعد از آن نشد باشد، آن حرف خوانده نمی‌شود.

باید دانست که حرکت قبل از «و» یا «ی» نشد و وصل می‌شود.

همان‌طور که در مثال‌ها می‌بینید اتصال حرکت قبل از «و» یا «ی» نشد و وصل می‌شود.

تجدید و یادآوری

حرف ناخوانا	حرف خوانده شده	حرف ناخوانا	حرف خوانده شده
ب	ب	و	و
و	و	ی	ی
ی	ی

انس با قرآن در خانه (قسمت الف)

قرائت آیات درس برای اعضای خانواده، (در صورت امکان) تمرین با نوار آیات درس، (در صورت علاقه‌مند بودن) حفظ برخی از آیات، همکاری با دانش‌آموزان ضعیف و ...

ارزش‌یابی قرائت

پرسش آیات درس در جلسه‌ی بعد: هر دانش‌آموز ۲ تا ۳ سطر می‌خواند و نمره‌اش ثبت می‌شود. هر ۶ یا ۷ نفر تقریباً یک دور آیات درس را می‌خوانند. به کسانی که با صوت زیبا و شبیه نوار می‌خوانند یا در تقویت قرائت افراد هم‌گروه خود به‌طور مؤثر تلاش می‌کنند، می‌توان برای هر مورد تا ۲ امتیاز تشویقی منظور کرد یا در صورت امکان، جوایزی به آن‌ها اهدا نمود.

روش تدریس مفاهیم (کار در کلاس)

جدول ۱ (کلمات)

زنده	مرگ	سماوات	ارض	آیه
سماوات	ارض	آیه	سماوات	ارض
ارض	سماوات	آیه	سماوات	ارض
سماوات	ارض	آیه	سماوات	ارض
ارض	سماوات	آیه	سماوات	ارض
سماوات	ارض	آیه	سماوات	ارض
ارض	سماوات	آیه	سماوات	ارض
سماوات	ارض	آیه	سماوات	ارض
ارض	سماوات	آیه	سماوات	ارض

به روش دروس قبل تدریس می شود. به نکته‌ی زیر توجه کنید.

آیات: آیات جمع «آیه» به معنای «نشانه‌ها» است. در قرآن این کلمه را گاهی می توان به معنای «نشانه‌ها» ترجمه کرد؛ مانند: وَ مِنْ آيَاتِهِ خَلْقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ؛ یعنی، از نشانه‌های او آفرینش آسمان‌ها و زمین است. گاهی نیز باید همان «آیات» ترجمه کرد که منظور آیه‌های قرآن کریم است؛ مانند: يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ؛ یعنی «می خواند برایشان آیات خدا را» که منظور آیات قرآن است. هر دو معنای نشانه و نشانه‌ها صحیح است.

جدول ۲ (ترکیب‌ها)

زنده	مرگ	سماوات	ارض	آیه
سماوات	ارض	آیه	سماوات	ارض
ارض	سماوات	آیه	سماوات	ارض
سماوات	ارض	آیه	سماوات	ارض
ارض	سماوات	آیه	سماوات	ارض
سماوات	ارض	آیه	سماوات	ارض
ارض	سماوات	آیه	سماوات	ارض
سماوات	ارض	آیه	سماوات	ارض
ارض	سماوات	آیه	سماوات	ارض

۱- ترکیب دوم: خارج می کند زنده (یا زنده را)

۲- ترکیب چهارم: زنده می کند زمین (یا زمین را)

۳- ترکیب پنجم: پس از مرگ آن (یا مرگش، که منظور مرگ زمین است).

۴- ترکیب ششم: برای اوست حمد (ستایش). ممکن است دانش آموزان «است» را ننویسند.

برای آن‌ها توضیح می دهیم که نوشتن «است» بهتر است ولی نوشتن آن غلط نیست. به پاورقی مربوط

به این ترکیب توجه کنید و آن را به خوبی برای دانش‌آموزان توضیح دهید. این مطلب در درس‌های آینده نیز پیش می‌آید و باید بارها و بارها تکرار کنید تا دانش‌آموزان آن را به خوبی بیاموزند.

۵- به تناوب «خَلَقَ» و «خَلَقَ» که اولی اسم و دومی، فعل است توجه کنید و در صورت لزوم، آن را به دانش‌آموزان متذکر شوید. برای آن‌ها توضیح دهید که کلماتی با وزن و آهنگ «خَلَقَ» یا «كَتَبَ»، فعل اند. از این رو، ترکیب نهم به صورت «أفریش آسمان‌ها و زمین» و ترکیب دهم به صورت «أفرید آسمان‌ها و زمین را» معنا می‌شود. در ترکیب دهم که یک جمله‌ی کامل است، کلمه‌ی «را» نیز می‌آید.

جدول ۳ (تشخیص ترجمه صحیح)

ترجمه‌ی صحیح هر عبارت را علامت زنی.	
زُئِمْنَا رَبِّ الشَّعْبَانِيَّةِ وَالْأَرْضِ رَبِّهِ	الف - زور دیگر ما زور دیگر آسمان و زمین است.
ب - زور دیگر ما زور دیگر آسمان زمین است.	
لَنَا أَقْسَامُنَا وَلَكُمْ أَقْسَامُكُمْ لَوْلَا أَصْلَابُ	الف - برای ما اصلاب ما و برای شما اصلاب شماست.
ب - برای من اصلاب من و برای آن‌ها اصلاب آن‌هاست.	
فَعَجِدُ اللَّهَ نَوَّابَ الْمُنِيَّةِ وَالْكَبِيرِ وَالْجَدِّ	الف - پس زود عبادت با ناصبنا و العرب
ب - پس خدا بر دنیا و لغت با ناصب من بعد.	
هَذَا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ	الف - این از زود عبادت.
ب - این از زود عبادت.	
إِنَّ الَّذِينَ يَهْتَدِ اللَّهُ الْإِسْلَامَ	الف - قطبان خدا السلام است.
ب - قطبان، زود خدا السلام است.	

به روش درس‌های قبل، برای حل کردن تمرین به دانش‌آموزان فرصت می‌دهیم و سپس، پاسخ‌ها را در کلاس بررسی و تصحیح می‌کنیم.

تمرین اول و دوم، به ضمائر توجه دارد که یادگیری آن‌ها بسیار مهم است و به تدریج صورت می‌گیرد. در تمرین اول، گزینه‌ی «ب» و در تمرین دوم، گزینه‌ی «الف» صحیح است.

در تمرین سوم، گزینه‌ی «ب» و در تمرین پنجم، گزینه‌ی «الف» غلط است؛ زیرا کلمه‌ی «عند» در آن‌ها ترجمه نشده است.

در تمرین چهارم، گزینه‌ی «الف» صحیح است؛ زیرا کلمه‌ی «هَذَا» به معنای «این» است.

جدول ۴ (کلمات هم خانواده)

خاطر	تفکر	تفکر	عقل	تفکر
تفکر	عقل	عقل	عقل	تفکر
عقل	تفکر	تفکر	عقل	تفکر
عقل	تفکر	تفکر	عقل	تفکر
عقل	تفکر	تفکر	عقل	تفکر
عقل	تفکر	تفکر	عقل	تفکر

این تمرین نیز به سادگی مانند تمرین‌های مشابه قبلی حل می‌شود. از دانش‌آموزان می‌خواهیم کلمه‌های هم‌خانواده را بیابند و در ردیف مربوط بنویسند.

عِلْم : عَالِم، مَعْلُوم، عَالِمِین، عُلَمَاء؛ برخی کلمات دیگر مانند: عَلام، عَلامَة، عَلِیم، اِسْتِعْلَام، اِعْلَام، تَعْلِیم، مُعَلِّم، تَعَلُّم و ...

حَلَق : خَالِق، خَلاق، حَلَق، مَخْلُوق (برخی دیگر مانند: خَلِقتَ(ة)، خَالِقِین، خَلِقتَ(ة))
فِکْر : تَفْکُر، اَفْکار، فِکُور، یَتَفَكَّرُونَ؛ برخی کلمات دیگر مانند: فاکر، مُتَفَكِّر.

قرآن در نگاه دانشمندان

خوش تر آن باشد که سر دلبران گفته آید در حدیث دیگران

اهداف

- ۱- آشنا کردن دانش آموزان با نظرات برخی دانشمندان غیرمسلمان درباره ی قرآن.
- ۲- آشنا کردن آنان با برخی از جنبه های معنوی قرآن.

روش تدریس

- ۱- خواندن متن توسط دانش آموزان
- ۲- گفت و گو با دانش آموزان درباره ی موضوع شناخت از طریق طرح پرسش های واگرا

چند نمونه پرسش و اگر برای پژوهش یا گفت و گو

- ۱- ارنست رنان کیست و اهل کدام کشور است؟ (مختصری از زندگی نامه‌ی او)
- ۲- از این که یک غیرمسلمان درباره‌ی قرآن این گونه نظر می‌دهد، چه احساسی دارید؟
- ۳- آیا افراد دیگری را که درباره‌ی قرآن نظر داده‌اند می‌شناسید؟ درباره‌ی آن‌ها تحقیق کنید.
- ۴- سوره‌ی حمد حاوی چه مطالب مهمی است؟

پیام قرآنی

- ۱- قرائت توسط دانش‌آموزان
- ۲- ترجمه توسط دانش‌آموزان

روش بررسی تکلیف انس با قرآن در خانه (قسمت ب)

به روش درس‌های قبل انجام می‌شود. برخی نکات مهم به شرح زیر است:

۱- وَ لَهُ الْحَمْدُ ... : حمد به هر دو معنای الف - ستودن و ستایش خوبی‌ها و ب - تشکر و سپاس از نعمت‌ها به کار می‌رود. این عبارت قرآنی ظاهراً بیان می‌کند هر سپاس و ستایشی که در آسمان‌ها و زمین اتفاق می‌افتد، در واقع حمد خداست. برای روشن شدن مطلب، توجه به این مثال مناسب است که وقتی ما زیبایی یک نقاشی را می‌ستاییم، در واقع در حال ستودن نقاش هستیم و جالب است که ستایش از نقاش، ستایش از خالق نقاش است.

۲- يُخْرِجُ الْحَيَّ ... : به ظاهر، مقصود آن است که از درون مردگان، موجودات زنده‌ای را پدید می‌آورد؛ مثلاً از دانه‌ی گیاهان که مرده‌اند (یعنی نشانه‌های حیات مانند تولیدمثل، حرکت، جذب و دفع، رشد و نمو و ... ندارند)، گیاهان زنده پدید می‌آورد.

۳- يُخْرِجُ الْمَيِّتَ ... : ظاهراً مقصود آیه این است که خدا موجودات زنده را می‌میراند، یعنی، زنده‌ها را به مرده تبدیل می‌کند.

۴- وَيُحْيِي الْأَرْضَ ... : مقصود رویش گیاهان در زمین است؛ به این ترتیب، از زمینی که هیچ گیاه و رویدنی در آن نیست به مرده تعبیر شده است که خدا با رویش گیاهان در این زمین، آن را زنده کرده است.